

**TILSYNSUTVALGET
FOR DOMMERE**

Tilsynsutvalget for dommere har i møte den 12. september 2007 truffet vedtak i

Sak nr: 52/07 (arkivnr: 200700465-24)

Saken gjelder: Klage fra A på tingrettsdommer B ved X tingrett

Utvalgsmedlemmer: Eva Nygaard Ottesen (leder)
Jon Høyland
Halvor Kjølstad
Trine Buttingsrud Mathiesen
Inger Lise Gjørv

Inger Lise Gjørv møtte som varamedlem for Wenche Frogm Sellæg, som hadde forfall.

Offentlighet: Vedtaket er offentlig, jf. offentlighetsloven § 2.

Vedtak: Tingrettsdommer B gis kritikk for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.

Innledning:

Ved e-post av 6. mai 2007 har A inngitt klage på tingrettsdommer B ved X tingrett. Klagen gjelder dommeratferd. Klagen er forelagt tingrettsdommer B, som ved brev av 18. juni og 15. august 2007 har avgitt uttalelse. Utvalget har videre innhentet uttalelse fra advokatene C og D. Klagen er supplert ved brev av 14. mai, 16. juli og 30. august 2007. Soren skriver E ved X tingrett er orientert om klagen.

Saksfremstilling:

Tingrettsdommer B administrerte den 13. februar 2007 hovedforhandling i sak etter avhendingsloven. Saksøker i saken var A. Prosessfullmektig for A var advokat D. Prosessfullmektig for saksøkte var advokatfullmektig C.

Saken ble løst ved at partene inngikk forlik under hovedforhandlingen.

Klager – A – har i hovedsak vist til følgende:

Grunnlaget for anførselene i saken fra saksøkers side var uriktige opplysninger fra selgers side i forbindelse med salget. Selger opplyste blant annet at leiligheten hadde vedlikeholdsfrie vinduer, til tross for at dette ikke var tilfelle.

Tingrettsdommer B uttalte til dette at noen liker å ha det slik, og at hun kunne skaffe seg en ”handyman” som kunne pusse opp for en billig penge. Hun opplevde dette som oppfordring til svart arbeid fra dommerens side, hvilket er meget useriøst og upassende fra en dommer. Hun ble sjokkert av uttalelsene. Til og med motpartens advokat kom bort til henne etter at saken var avsluttet og uttalte at hun syntes synd på henne.

Etter hennes oppfatning holdt tingrettsdommer B en fleipete tone og bagatelliserte det hele. Hun opplevde å ikke bli tatt på alvor i saken av dommeren. Det virket som at han koste seg over å kunne hovre over hele saken. Når tømmeren i retten gjorde forsøk på å forklare hva som måtte gjøres og viste til det ufagmessige som var gjort i leiligheten, svarte B ganske arrogant at han hadde sett dårlig utført arbeid av fagpersoner også han. B viste liten eller ingen interesse for hva snekkeren ville si. Han avbrøt og hadde selv svar på alt. Det virket på henne som om dommeren var forutinntatt i saken helt fra starten av saksbehandlingen.

B beregnet kostnadene ved retting til 45 000 kroner mens fagfolk beregnet rettekostnadene til 140 000-150 000 kroner. B's beregning er en stor vits.

Innklagede – tingrettsdommer B – har i hovedsak vist til følgende:

Under befaringen under hovedforhandlingen ble det klart at det var store mangler ved fagmessig utførelse av både gulv, elektriske opplegg, lister og kjøkkeninnredning. Disse var så grove og synbare at det var juridiske poenger å hente både for saksøker og for saksøkte (manglende undersøkelse fra kjøper ved besiktelse kun ved fullmektig). I slike saker er det dommerens plikt under hovedforhandling å søke å ”speile” partenes oppfatninger. Partene er forventningsorienterte og ofte preget av det som privatengasjerte fagkyndige har nedfelt i rapporter. Det er da en del av dommerens oppgave å få partene til å revurdere egne standpunkt og bevisoppfatninger i et forsøk på å finne en forhandlingsbasert løsning. Ikke minst gjelder dette når prosessøkonomiske hensyn gjør seg sterkt gjeldende som det var i denne saken.

Han opplever klagen mot ham som todelt – påstand om useriøse og direkte upassende uttalelser og arrogant oppførsel.

Til det første vil han bemerke at dersom han oppfordret til bruk av svart arbeid, ville det vært grunnlag for kritikk. At misforståelser kan oppstå i slike situasjoner er han våken for, men han kan ikke forstå at hans forsøk på å få partene til å finne frem til en avtale, kunne forstås dit hen at han oppfordret til svart arbeid. Dette må bero på en misoppfatning. Det var flere moment som ga grunn til å vurdere håndverkerens objektivitet i anslaget av rettekostnadene.

Når det gjelder anførselen om arrogant oppførsel, har han følgende syn: En dommers veiledningsplikt vil måtte innebære at man peker på alternativer når partene er fastlåste i standpunkt og står i fare for å miste det prosessøkonomiske perspektivet. At en veiledning fra dommeren kan oppleves som ubehagelig å forholde seg til når realitetene i saken etter bevisføring blir speilet, er forståelig. I den aktuelle saken vil begge parter sitte med inntrykk av ikke fullt ut å ha fått dekket sine forventninger. Det er beklagelig at A i ettertid sitter igjen med et inntrykk av at hun ikke er blitt behandlet seriøst og at han skal ha opptrådt arrogant, men han kan ikke se at det er grunnlag for slike karakteristikker ut fra det som er fremført og etter hans erindringer.

Uttalelsen om at ”noen liker å ha det slik”, falt i en situasjon på befaringen, der klager besværet seg over estetiske ting som selger hadde følt seg komfortabel med. Begge parter har behov for å føle seg ivaretatt og selger tok lite til motmæle. Han kan ikke erindre at han oppfordret A til å ”skaffe seg en handyman”. Det han erindrer å ha nevnt er at en ”handyman” kunne være villig til å betale mer for leiligheten enn en som ikke er hobbysnekker.

Etter å ha befart leiligheten og etter å ha avhørt partene og eiendomsmekleren i rettssalen, ba han prosessfullmektigene om en samtale på dommerrommet med sikte på å klarlegge mulighetene for forlik. De opplyste om sine posisjoner og han ga uttrykk for at han bedømte saken så langt til et resultat som lå mellom de to posisjonene og at saksomkostningene ved en dom derfor måtte påregnes å ville bli delt.

Opplysningene fra advokat D om at han blant annet skal ha uttalt at hennes klient burde akseptere forlikstilbudet fordi hun i realiteten kunne få gjort arbeidet mye billigere, må i beste fall bero på en feiltolkning. Realitetsorienteringen av partene var konsentrert om spørsmålet hvordan hver av partene kunne komme ut av en meget låst og kostbar konflikt på beste måte. Begge partene måtte være forberedt på å måtte tåle økonomiske tap som følge av avhendingslovens regler om ansvarsdeling med hensyn til opplysningsplikt – undersøkelsesplikt.

Det er ikke riktig slik A anfører i sitt siste brev av han skal ha vurdert kostnadene ved retting til kr 45 000,-. Resultatet som partene kom frem til i forhandlingene var ikke diktert fra dommer. Han ga heller ikke uttrykk for egne vurderinger av reparasjonsomkostninger, men var tydelig på at kostnader med riving av takpanel og gjenoppsetting av takpanel ikke kunne påregnes å bli tatt til følge ved en dom og at en riving av taket var unødvendig ut fra den forklaring håndverkeren hadde gitt på befaringen.

Prosessfullmektig – advokatfullmektig C – har i hovedsak uttalt følgende:

Slik klagen forstås, er ikke klagen bare relatert til tingrettsdommer B's håndtering av saken, men også til sakens resultat.

Klagen inneholder opplysninger i forhold til tingrettsdommer B som hun ikke kan bekrefte. Etter hennes oppfatning er det ikke korrekt at tingrettsdommer B under saken på noen måte oppfordret A til å få utført svart arbeid. Hun kan for øvrig ikke se at det er grunnlag for å rette kritikk mot tingrettsdommer B for hans håndtering av saken.

Prosessfullmektig – advokat D – har i hovedsak uttalt følgende:

Hun har snakket med A om saken og hun er enig i en del av det A påpeker i forhold til tingrettsdommer B's opptreden.

Under befaringen og under forlikforhandlingene, uttalte tingrettsdommer B at man ikke kunne legge til grunn det kostnadsoverslaget som var presentert av håndverkeren. B opplyste at det var mange måter å få gjort utbedringene billigere, for eksempel ved å leie inn en "handyman" eller eventuelt en polsk/utenlandsk håndverker som kunne gjøre jobben billigere. Hennes klient burde derfor akseptere et lavt forlikstilbud fordi hun ville kunne få utført arbeidet mye rimeligere.

Hun kan bekrefte at tingrettsdommer B brukte slike argumenter og språk under forlikforhandlingene og at dette lett kunne oppfattes som om han oppfordret til å benytte ufaglærte håndverkere/bekjente og eventuell svart arbeidskraft. I tillegg syntes det å fremgå at han mente at hennes klient uansett ikke ville benytte seg av tilbudet fra håndverkeren som var med på befaringen, og at det nærmest var opplagt at hun ville få utført arbeidet på en annen måte.

Hun er klar over at dommere må kunne legge noe press for å få igjennom et forlik i en sak som egner seg for dette. Men, hun kan forstå sin klients oppfatning av at dette var et utidig press og at det ble vektlagt momenter fra dommerens side som ikke var relevante for det juridiske aspektet ved tvisten, og som i tillegg syntes å basere seg på dommerens egne oppfatninger av hvordan manglene kunne vært rettet ved å basere seg på en nevenyttig mann.

Hun mener at motpartens forlikstilbud ble lavere enn hva det ville vært dersom man forholdt seg til kostnadsoverslaget. Dommeren gikk videre langt i å antyde at forliket burde komme i stand, fordi dommen trolig ville ligge innenfor de beløp som ble drøftet. Dette preget motparten og ga klare holdepunkter overfor hennes klient for at man ikke hadde noe å vinne på å få kreve saken tatt opp til doms. Man ble nærmest anmodet om å akseptere tilbudet.

Slik hun ser det, var dommerens håndtering av problemstillingen farget av egen personlig oppfatning av løsningen på et praktisk problem. Han opptrådte på en måte som var egnet til å svekke hans nøytralitet og uavhengighet. Han kom også med utsagn som kunne oppfattes som en oppfordring til å velge løsninger som ikke er i overensstemmelse med norsk skattelovgivning, og det ble i hvert fall ikke presisert at han ikke mente at dette skulle skje i form av svart arbeid.

Hun kan bekrefte de utsagn som ble brukt og hvordan dette kunne oppfattes og også at dette kan ha innvirket på utfallet av saken.

Tilsynsutvalget for dommere ser slik på saken:

Tilsynsutvalget legger til grunn at saken er klar for realitetsbehandling. Slik saken er opplyst, finner utvalget det åpenbart unødvendig å høre partenes muntlige forklaringer, jf. domstoloven § 238 andre ledd, andre setning. Ingen av partene har bedt om dette.

Generelt bemerkes at Tilsynsutvalget for dommere kan treffe vedtak om disiplinærtiltak dersom en dommer forsettlig eller uaktsomt overtrer de plikter som stillingen medfører, eller for øvrig opptrer i strid med god dommerskikk, jf. domstoloven § 236 første ledd. Dette krever med andre ord at dommeren kan bebreides.

Tilsynsutvalget vil innledningsvis bemerke at noe av klagen knytter seg til uttalelser fra tingrettsdommer B under hovedforhandlingen om beregning av kostnadene ved utbedring av manglene i leiligheten. Tilsynsutvalget kan ikke vurdere den rettslige holdbarheten i uttalelsene fra tingrettsdommer B, jf. forutsetningsvis domstoloven § 236 fjerde ledd.

Det fremgår imidlertid av lovforarbeidene, jf. NOU 1999: 19 side 325 flg, særlig side 326 første spalte, at Tilsynsutvalget forutsettes å kunne behandle ”uhøvisk eller utilbørlig” atferd fra dommerens side. Det uttales blant annet at:

”Dette innebærer bl.a. at grov, ubehøvlet opptreden fra en dommers side i et rettsmøte vil kunne gjøres til gjenstand for disiplinær forføyning. Det samme må gjelde (andre) utslag av slett møteledelse.....”

I tråd med uttalelsene i forarbeidene gjengitt ovenfor, kan Tilsynsutvalget vurdere hvorvidt tingrettsdommer B’s administrering av hovedforhandlingen var ”uhøvisk eller utilbørlig”, eller på en annen måte utslag av slett møteledelse.

Tilsynsutvalget vil for det første beklage at A følte at hun ikke ble tatt på alvor under hovedforhandlingen, og at hun opplevde tingrettsdommer B som useriøs og at han holdt en fleipete tone.

A har uttalt at hun opplevde tingrettsdommer B’s uttalelser dit hen at han oppfordret til bruk av svart arbeid. Prosessfullmektigen har uttalt at det lett kunne oppfattes slik. Tingrettsdommer B har uttalt at dette må bero på en misforståelse. Heller ikke motpartens prosessfullmektig har oppfattet B’s uttalelser slik. Tilsynsutvalget finner det derfor ikke tilstrekkelig sannsynliggjort at dommeren kom med uttalelser som oppfordret til svart arbeid. Utvalget legger til grunn at oppfatningen beror på en misforståelse av hva tingrettsdommer rent faktisk mente med uttalelsen. Det samme gjelder i forhold til henvisningen til ”handyman”.

Måten uttalelsene ble oppfattet på hos A og hennes prosessfullmektig, tyder imidlertid på at tingrettsdommer B kunne vært mer tydelig overfor partene i sine bemerkninger under hovedforhandlingene, enn hva tilfellet var. Dette kunne ha bidratt til å forhindre følelsen til A av å ikke bli tatt på alvor under forhandlingene. Tilsynsutvalget er likevel ikke av den oppfatning at dette alene utgjør brudd med god dommerskikk.

En dommer har både en rett og en plikt til å forsøke å få partene til å inngå forlik under hovedforhandlingen, dersom han mener at tvisten ligger til rette for det. Dette gjelder selv om selve forlikforhandlingene ofte vil oppleves som et press for partene. Med dette som

utgangspunkt skal det mye til for å konstatere at en dommer har handlet i strid med god dommerskikk i forbindelse med forliksforhandlinger.

Under forliksforhandlingene står dommeren overfor en vanskelig balansegang. Det er ønskelig at dommeren viser en viss aktivitet for å bidra til et godt og rimelig resultat, men dommeren må ikke gi uttrykk for noen bestemt holdning til saken, eller ta noe klart forhåndsstandpunkt til de spørsmål han må avgjøre dersom forliksforhandlingen ikke fører frem. Etter gjeldende rett er det uklart i hvilken utstrekning dommen, i forsøk på å forlike partene, kan tilkjenne sannsynlig utfall av saken dersom den kommer til pådømmelse. Dommeren kan ikke opptre slik at det medfører inhabilitet, jf. Ot.prp. nr. 51 (2004-2005) s. 114.

Tilsynsutvalget legger til grunn at tingrettsdommer B under befaringen ga til kjenne at han syntes kostnadsberegningen fra håndverkeren som saksøkeren hadde stevnet som vitne, var for høy. Utvalget viser til uttalelsene i klagen og fra advokat D og til tingrettsdommer B's egen uttalelse i saken. Tilsynsutvalget legger videre til grunn, slik det er opplyst av tingrettsdommer B, at håndverkeren da ennå ikke hadde avgitt sin forklaring for retten.

Da tingrettsdommer B initierte forliksforhandlinger, uttrykte han overfor prosessfullmektigene, etter eget utsagn, at han så langt bedømte saken til å ligge an til et resultat som lå mellom de to partenes posisjoner, og at saksomkostninger ved en dom derfor måtte påregnes å ville bli delt. På dette tidspunkt var bevisførselen ennå ikke avsluttet. Partene inngikk deretter forlik.

Etter Tilsynsutvalgets flertalls syn gikk tingrettsdommer B for langt i å gi uttrykk for sin vurdering av de spørsmål han måtte ta stilling til, dersom forliksforhandlingene ikke førte frem. Han gikk også for langt ved å si at partene måtte påregne at saksomkostningene i en dom ville bli delt. Slike uttalelser fra dommeren i forbindelse med forliksforhandlinger, kan gi føringer for hva den enkelte part vil tilby i en forliksforhandling, og de kan også gjøre at partene føler seg presset til å inngå et forlik, fordi de ikke ser noen hensikt å i få saken avgjort ved dom.

Ut fra det som er fremstilt ovenfor, finner Tilsynsutvalgets flertall under tvil at tingrettsdommer B under forliksforhandlingen ikke utviste den nødvendige nøytralitet og tilbakeholdenhet, og derved inhabiliserte seg. Etter en samlet vurdering finner flertallet at tingrettsdommer B ledet forhandlingene i strid med god dommerskikk.

Utvalgets mindretall, Jon Høyland, er under tvil kommet til at det ikke er tilstrekkelig grunnlag for å gi kritikk. Mindretallet har særlig lagt vekt på at det etter någjeldende tvistemålslov er uklart hvor langt dommeren kan gå i å tilkjenne sitt syn på saken under forliksforhandlinger. Det fremgår av dommerens uttalelse at han ga uttrykk for hvordan han "så langt" vurderte saken og at saksomkostningene "måtte påregnes delt". Selv om dette nok er å gå lenger enn det de fleste dommere vil anse som riktig, finner mindretallet ikke at dommerens uttalelser går så langt at det kvalifiserer for kritikk.

Med den dissens som er anført ovenfor har Tilsynsutvalget for dommere fattet slikt

vedtak:

Tingrettsdommer B gis kritikk for å ha opptrådt i strid med god dommerskikk.